

معرفی کتاب خوزستان در متن‌های کهن

○ حسین کیان‌راد

فصل دوم با عنوان «نقش‌های باستانی خوزی در تخت‌جمشید» به بررسی نقوش حجاری شده از خوزیان در صحنه‌هایی چون بر دوش گرفتن تخت شاهی توسط نمایندگان ملل مختلف (اورنگ بران) می‌پردازد و به شباهت جامه‌های آنها با پارسیان و درجه اهمیت این قوم در میان دیگر ملل تابعه اشاره می‌کند.

مؤلف در فصل سوم کتاب در بین متن‌های جغرافیایی سده‌های سوم تا هشتم هجری، چون مسالک الممالک، البلدان، صورة الارض، حدود العالم، فارسنامه و... به جستجو برای یافتن بخش‌هایی می‌پردازد که در آن از خوزستان ذکری به میان آمده باشد.

به همین ترتیب در فصل چهارم، متون تاریخی سده سوم تا سیزدهم هجری مورد کاوش قرار می‌گیرند. در این فصل، از متن سی و چهار کتاب تاریخی، عباراتی در این زمینه آورده شده است.

در فصل پنجم تحت عنوان «واژه خوزستان در دیگر متنها» همان روند این بار در متن‌های مختلف عرفانی و پزشکی قدیم، شرح حال‌ها و دایرةالمعارف‌ها ادامه می‌یابد. در این فصل متونی چون کتاب شرح صحیح، طبقات الشافعیه الکبری، تذکره‌الاولیا،

وفیات الاعیان و... مورد بررسی قرار می‌گیرند.

فصل پایانی کتاب که اندکی با دیگر فصول متفاوت است، معرفی خوزی نسیانی است که نامشان تاکنون برجای مانده است. این تحلیل نسب‌شناسانه نیز در جهت اثبات قدمت و اصالت واژه خوزستان در طول تاریخ است. نویسنده در این فصل از شخصیت‌هایی مانند، سهل بن سابور خوزی، ابوحنیف خوزی،

○ خوزستان در متن‌های کهن

○ تألیف: محمدباقر نجفی

○ ناشر: مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور

خارج، تهران، ۱۳۸۰، ۱۷۴ ص، ۷۵۰۰ ریال

شابک: ۹۶۴-۳۶۱-۰۸۹-۶

هخامنشی جای خود را به واژه «هوج» (huvja) یا «اووج» (uvja) می‌دهد. در دوره‌های بعد گویا برخی اسامی چون: اووج، هوج، خووج، اوز، هوز، هوجستان، اوکسیان (یونانی)، خوچستان، خوزستان و... از این کلمه ریشه گرفته‌اند.

براساس آنچه در برخی از منابع آمده، هوج نام یکی از طوایف آسیایی ساکن در کوهستان شرقی و شمال شرقی ایلام بوده که پس از سقوط حکومت ایلام، به سمت دشت سرازیر شده و بخش‌هایی از ایلام مرکزی را در اختیار می‌گیرند.

کتاب حاضر که شامل یک مقدمه و شش فصل است، با ریشه‌یابی واژه «خوزستان» در زبان پارسی باستان از طریق بررسی کتیبه‌های پادشاهان هخامنشی (در شوش، نقش رستم و تخت‌جمشید) همراه با بیان سیر تطور لفظی آن آغاز می‌شود. فصل

اول همچنین دربردارنده آرای لغت‌شناسان عرب و واژه‌شناسان ایرانی در این باره است. در ادامه نمونه‌هایی نیز از اشعار کهنی که نام خوزستان (خوزیان) در آنها آمده، آورده شده است.

این فصل با مطلبی درباره زبان و ادب خوزی و اشاره‌ای که نویسندگان اندیشمندانی چون خوارزمی، عبدالله بن مقفع، خواندمیر و... به آن کرده‌اند، پایان می‌گیرد.

کتاب «خوزستان در متن‌های کهن» تک نگاشتی محققانه است که

به بررسی جایگاه و هویت تاریخی ناحیه خوزستان

در متون کهن می‌پردازد و بدین منظور ردپای واژه «خوزستان» را

در آثار مختلفی از قبیل کتیبه‌ها و سنگ‌نوشته‌ها، متون تاریخی،

جغرافیایی و ادبی، مکاتبات تاریخی و همچنین فرهنگ نامه‌ها

دنبال می‌کند

ابن السکیت خوزی، سلیمان خوزی و... نام برده است.

اهمیت کتاب «خوزستان در متن‌های کهن» از این جهت است که پژوهشی بر مبنای متون دست اول و ارزشمند بوده و نویسنده کتاب کوشیده است تا از اکثر منابع موجود در این زمینه استفاده کند. این کتاب از سری آثار «مجموعه تاریخ ایران» است که زیر نظر مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی تلاش می‌کند تصویری کامل از جهان ایرانی ارائه دهد.